

Ĥ

Ĥano ^z. 1 Titolo de princo aŭ reganto en Centra Azio. 2 (Mezepoko) Suvereno

de la Turkaj, Tataraj k Mongolaj triboj, k imperiestro de Ĉinujo: *Ĝengis* ~o.

I

***I**. La dekdua litero de la Esp. alfabeto, uzata interalie kiel a) signo de formo (majuskle): *li estas rekta kiel I*; *I-fero*, *I-relo*; b) romana cifero: I, i (= unu); c) simbolo de imaginara nombro aŭ kvanto (minuskle). ~ **greka**. Ipsilono.

1. Internacia sulikso uzata: **1** por formi landnomon el samnoma ĉefurbo aŭ rivero: *Meksik*~o^z (el urbo Meksiko), *Tuniz*~o^z, *Alĝer*~o^z, *Luksemburg*~o; *Niger*~o (el rivero Niger); **2** por formi landnomojn el la nomo de la loĝanto (= **uj** 3): *German*~o (el popolnomo: *Germano*). **RIM**. Kvankam por multaj landoj tiu suf. liveras nomojn pli internaciajn ol **uj**, la Lingva Komitato dufoje rifuzis oficialigi ĝin k eĉ protestis kontraŭ ĝia uzado, kiu tamen disvastiĝis. Cetere, estas eraro uzi ĝin ĉe la landnomoj, kiuj ne respondas al difinita gento, kiel Kanado, Maroko, Venezuelo ktp.

Ikso. Nomo de la 21a litero de la Latina alfabeto (skribita x, X), k uzata interalie kiel simbolo de nekonata aĵo, kvanto ks. ~**radioj** □. Elektromagneta radiado transviola, elsendita dum subita ŝanĝo de rapido de elektraj korpuskloj de katodaj radioj frapantaj solidan trafejon en vakua tubo, aŭ elsendita kaŭze de la ŝanĝoj rezultintaj en la trafejaj atomoj pro tiaj kolizioj (= X-radioj aŭ Roentgenaj radioj). Ankaŭ la elektromagneta radiado (fotonoj tre altenergaj) elsendata de betatrono, sinkrotrono aŭ simila maŝino, estas nomata X-radiado.

Ilion △. Suf. proponita de pluraj fakuloj, por eviti la dusencecon de la internaciaj vortoj «biliono, triliono» ktp; ĝi signifus tiun potencon de miliono, kiun montras la radiko (se n estas la nombro-radiko, la valoro de la derivaĵo estas 10⁶ⁿ): *du*~o (= mil miliardoj, 10¹²);

tri~o (10¹⁸); *kvar*~o (10²⁴); *tri dekdu*~oj (3 × 10⁷²); *tridek du*~oj (30 × 10¹²).

***Ilumini** ALD **2** (R). Doni eksterordinaran spiritan aŭ intelektan lumon, klarvidecon, intuicion ks.: *tiu naturleĝo inspiris Zoroastron, Solonon* ~is; *la ~iloj* (nomo de diversaj sektoj de viziuloj); ~ismo (ilia doktrino). ~**ĝi** (R). En Budaismo, atingi la klaran komprenon pri la origino de la doloro k pri la vojo al la nirvano: *la ~iĝinto* (= Budao); *la arbo de la ~igado*.

imaginara △. Kvalifikas nombron, en kiu aperas la radiko el -1 (ankaŭ skribita «i»). Pure ~a nombro ne enhavas realan parton; komplekse ~a nombro enhavas realan k ~an partojn. ~o. ~a nombro.

imamo. 1 Religia k politika suvereno de muzulmanoj, titolo de la kalifoj. 2 Teologo k kultoficanto de moskeo.

impresionismo. 1 ♪ ♪ Armetodo, kiu celas esprimi la objektojn kiel purajn sensajn perceptojn, evitante intelektan analizadon. 2 ♣ Tekniko, kiu konsistas en tio, ke la pentristo kaptas k redonas la aspekton, kiun havas la objektoj vidataj sub ia difinita lumo k je ia difinita horo. 3 Skolo de la praktikantoj de tiuj teknikoj.

Impresionisto. Ano de la impresionismo.

incesto (R) ⚭. Seksrilatoj inter proksimaj samfamilianoj (= sangadulto): *la malpermeso de la ~o estas unu el la plej malnovaj tabuoj en la homa genro*.

Indekso ALD **Vivkosta** ~o. Prez~o, kiu montras la mezajn ŝanĝojn en la vivkostoj de mezranga familio. ~**nombro**. (St) Unu el la serio da nombroj, kiuj esprimas la mezajn ŝanĝojn en aro da statistikaj variantoj (ekz-e prezoj de diversaj varoj) de tempo al tempo aŭ